

Kui käsil on palju rolle, siis segadust nende vahel ei teki, sest kogu protsessi juhib muusika. Rollide õppimise juures toimib teatud mootorika – tuleb luua võimalikult palju seoseid muusika, teksti ja liikumise vahel.

«On lavastusi, mida ma pole vahepeal viisi aastat teinud, isegi lavakujundus on meelest läinud. Aga lavale astudes käid nagu mingit nõõri mööda ja tead täpselt, mida teha. See ongi kompleksmäluteene. Kui ma sellest aru sain, ei pidanud enam ülearu muretsema. Mäletan, et varem jälgisin oma kolleege, kes olid enne esinemist tihti väga närvis ja mõtlesid kõiksugu negatiivseid asju. Aga stressienergia on väga suur jõud.

Laval olles tuleks stressi tekitavad faktorid viia miinimumini. Stressienergia ehk rambipalavik tuleks muuta positiivseks elevuseks. Ja saata see lavalt publikusse.»

Mismoodi seda energiat laval tunnetate?

Ooperis on lava ja saali vahel orkester, saalid suured ja publikuni jõudmiseks tuleb endast tohutult anda. Tunnetus on erinev. On olnud etendusi, kus publik on hiirvaikne ja tunned laval, et täna ei lähe kohe mitte, ei jõua nagu kuulajateni. Pärast saad aga sellise aplausi osaliseks, nagu oleksid maailma parim. Publikule nii meeldis, et nad elasid vaikides kaasa ja väljendasid oma tänu hiljem marulise aplausiga.

Kas kujutelm, justkui valiks laulja saalist kellegi, kellele laulda, vastab tõele?

(Muigab.) Ma olen saanud naisterahvastelt ilusaid kirjakesi telefoninumbritega, et ma olevat vaadanud eile teises vaatuses talle sügavalt silma. Tahtmata kedagi solvata, tunnistan siinkohal ausalt – ma ei näe lavalt isegi mitte esimest rida, sest valgus ja orkester on ees. Orkestriauk on nagu nähtamatu sein. Samas on muidugi tore, et selline mulje jääb. Ooperilavastused on ju mu põhitegevus, kus kõik emotsioonid ja miimika on mõeldud selleks, et sellest saaksid osa ka viimases reas istuvad inimesed. Kammerkontsertidel on kontakt publikuga vahetum ja loomulik. Kui saalis on 2000 asemel 200 kuulajat, siis esimestes ridades istujatele võib olla lavalt tulevat emotsiooni liiga palju. Minu ülesanne on see tasakaal leida, mis ei ole alati lihtne. Kammerkontserdi ja ooperi olemus on väga erinevad, esimene annab lauljale palju rohkem loominguulist vabadust.

Ooperi puhul ütleb sulle lavastaja, mida pead tegema, kuhu võid astuda või kellele silma vaadata, või tahab dirigent oluliselt kiiremat tempot, kui oled harjunud. See on aga lauljale üks ebamugavaid asju. Kammerkontserdil otsustad ja teed kõik ise. Vahel tundub, et ühe laulu ettevalmistus on suurem töö kui poole ooperi oma, otsimist on palju rohkem. Kunstnikuna saad teha teistmoodi, lisada muusikasse palju rohkem värve. Lisaks saad olla sina ise. See on peen, filigraanne kunst.

Anger rõhutab, et heal ooperilauljal peab olema väga tugev tervis, see on kõige tähtsam, sest isegi kerge nohu või kõha lõövad rivist välja. Kasuks tulevad külm närv ja süvenemisvõime ning elementaarne suhtlemisoskus, lisaks teadmine, millal end säästa, millal anda endast kõik.

«Ma ei tea, millal end viimati vabaks lasin ja kas ma üldse vaba olen. Sel aastal on olnud ehk paar hetke. Viimati mägedes matkates istusin maha, sõin kaasavõetud õuna ning vaatasin mägede ilu. Siis tuli rahu, et nüüd vist on puhkus. See kümme minutit on päris palju, et lasta pea mõtetest täiesti vabaks. Ma puhkan ka kodus Saaremaal. Toimetan seal suvekõõgis ja kui kõigil on kõhud täis ning nad on juba magama läinud, istun öösel tule ääres, ühtegi mõtet peas ei ole. Seda ongi vaja üks või kaks korda suve jooksul, et energiat saada.»

Kas kahest puhkusehetkest piisab, et hääli püsiks vormis?

Ega see laulmine konti murra. Tuleb piisavalt liikuda, et hoida tervist, olla toonuses. Ma jalgutan palju värskes õhus ja söidan jalgrattaga, viirused ei hakka siis külge. Hääle vormishoidmise saladust ma ei tea. Sellist igapäevast lau-

luõpetaja juures käimist ei ole, see jääb aegade taha. Laulja pill muutub kehaga. Siin loevad magamatus või pingeline periood, kui ressurss on ära kasutatud ja hääli ei pea vastu. Siis tuleb leida tagasitee, minna nulli ja hakata end üles ehitama. Kui vaja, aitab klaverimängija või lauluõpetaja.

Mis juhtub siis, kui laulja hääli ei ole etendusepäeva hommikul vormis?

Siis on otsustamiseks aega kella 11ni, mõnes kohas kella 17ni, pärast seda leitakse teine laulja. Selle otsuse vastuvõtmine on laulja jaoks kõige hullem. Isegi arst ei saa sulle öelda, kas oled võimeline laulma või mitte. Kui sa ei ole helistanud, pead laulma, sa kas pead vastu või ei, palud jumalat ja hüppad pea ees vette. Etenduse poolelijäämine on iga laulja õudusunenägu. Minul pole niiviisi juhtunud, aga olen seda väga palju pealt näinud. Haiguste ajal, kui pole ka kedagi võtta või ei öelda etendusest rahalistel kaalutlustel ära. Inimeses on siiski uskumatud ressursid peidus, mida raskem sul on, seda rohkem keskendud. On olnud kordi, kus mul pole kõnehääli, aga inimesed on tulnud pärast etendust kiitma, et sa ei ole veel kunagi nii hästi laulnud. Tervena tahad oma hääli näidata ja laiutada ning teed sellega igasuguseid asju. Haigena saad laulda ainult õigesti ja täpsemalt, seetõttu võibki juhtuda, et laulad paremini kui eales varem.

Aga kui hääli kaob keset etendust?

Siis eesriie sulgub. Kui laulja keeldub lavale minemast, läheb sinna tema asemel direktor. On igasuguseid variante, ka neid, kus poole etenduse pealt kutsutakse asendaja. Kord kadus ühel etendusel tenoril teises vaatuses hääli, kolmas vaatus oli aga ees. Siis vaadati, kes seda rolli üldse suudab lähipiirkonnas laulda. Neid eriti võtta polnud. Juhuslikult oli aga Viinis parajasti raudteejaamas pitsat tellimas üks neist vähestest, kes pidi siis 20 minutiga riigiooperisse jõudma. Ta ei olnud antud lavastusega absoluutselt kursis, ei jäänud muud võimalust kui laulda roll maha noodist lava kõrval, laval maigutas hääletu laulja aga suud. See teeb teiste lauljate olukorra ka ebamugavaks, sest tahad ju vastata sellele, kellelt tuleb hääli, aga ei saa. Eks ole ka paanikat. Selliste olukordade lahendamiseks viibib teatris alati keegi direktioonist, ka lisadirigent, kes on valmis reageerima. Ning neljandas reas paremal pool istuvad saalis arstid. Kui midagi juhtub, peab keegi abi andma, olgu lavalolijale või publikule.

On ka lauljate jonnimisi ja lavale minekust keeldumisi. Sel juhul jätkub etendus kontsertkorras. Orkestrile on see muidugi keeruline ja on alustatud dirigendi vabanduste saatel lausa kaks korda, aga sellised olukorrad on teistsugused ja meeldivad publikule, lisaks pakuvad pikaks ajaks kõneainet.

Kuulsatest ooperimajadest pole Anger laulnud vaid New Yorgi Metropolitanis ja Moskva Suures Teatris. Kõige kodusem ja parem saal on tema jaoks Viini Riigiooperi oma, kõige raskem Rahvusoper Estonia.

«See saal on väga väike ja väga armas «kammersaal», aga ehitatud sõnateatriks. Seal on väga halb akustika ja laulda väga raske. Mul on suur hääli, aga Estonias on alati tunne, et kuulajani see ei jõua. See on väga ohtlik, sest lauljad hakkavad liigselt pingutama ja häälega forsseerima ning teevad endale liiga. Maja ise on väga ilus – proovisaalid ja kogu lavatagune on uskumatult heas korras, tekib isegi küsimus, kas seda kõike on vaja, sest mitte kusaigil mujal maailmas ei ole nii. Selle raha võiks panna mujale. Aastakümneid on lihtsalt räägitud, et meil oleks korralikku ooperimaja vaja, aga tegudeni pole jõutud. Kuigi ma saan aru, et Eestis on palju olulisemaid küsimusi, mida lahendada. Alati on midagi, mis on tähtsam. Miks meil ei võiks olla läbimõeldud ilusa ja uhke arhitektuuriga ooperimajakonverentsikeskus, mis on visuaalselt efektnine, seest korralik, nüüdisaegne, hea akustikaga, ooperile sobiva saaliga. Turistid ei lähe rahvamuseumi ega sõnateatrisse, muu maailm on sellest ammu aru saanud, et riigi visiitkaart

